Õpetajate sügiskool Palmse mõisas, 2. oktoober 2026
IMPEERIUM improteater rakendusimpro koolitus
improimpeerium.ee
Koolitajad: Erki Aule, Mairi Tikerpalu, Rauno Kaibiainen,
Maarius Pärn ja Merilin Kirbits

Rakendusimpro koolitus

Rakendusimpro aitab õpetajal kasutada improvisatsioonilisi võtteid selleks, et arendada õpilastes uudishimu, küsimisjulgust, loovust, suhtlemisoskust ja koostööd.

Impro loob olukorra, kus ei ole alati ühte õiget vastust ning seetõttu saab turvaliselt harjutada ka eksimist, ootamatustega kohanemist ja ebakindlusega toime tulemist.

Oluline osa on ka **psühholoogiliselt turvalise õpikeskkonna loomine** – kuidas kujundada klassis tunne, et võib pakkuda ideid, küsida „rumalaid" küsimusi, proovida, eksida ja uuesti katsetada ilma hirmuta, et sind hinnatakse või naeruvääristatakse.

Õppimine ei pea toimuma ainult tõsises, vaikses ja rangelt kontrollitud keskkonnas. Ka mänguline ja lõbus õhkkond võib olla väga sisuline ning toetada keskendumist, osalemist ja uute teadmiste omandamist. Huumor ja mängulisus ei vähenda õppimise väärtust, vaid võivad muuta õppija avatumaks ja kaasatumaks.

„Lõbus ei tähenda pinnapealset – mänguline keskkond võib toetada väga tõsiseid õppimisoskusi."

Vaatame harjutusi läbi kolme küsimuse

Iga improharjutuse puhul vaatame:

1. **Mida see harjutus lapse juures treenib?**
2. **Mida õpetaja peab tegema, et laps tunneks end turvaliselt?**
3. **Kuidas seda harjutust päris õppetöös kasutada?**

Need kolm küsimust aitavad vaadata harjutust korraga **lapse, õpetaja ja õppetöö vaatenurgast**.

60-minutiline töötuba

1. Miks impro töötab klassiruumis?

Impro töötab klassiruumis hästi, sest muudab õppija passiivsest vastajast aktiivseks osalejaks.

Impro kaudu saab laps korraga harjutada mitut asja, mida tavapärases õppetöös on keeruline eraldi õpetada: tähelepanu, kuulamist, küsimist, kiiret reageerimist, loovust, koostööd ja eneseväljendust.

Samal ajal tekib võimalus kogeda, et **eksimine ei tähenda läbikukkumist, vaid on normaalne osa õppimisest**.

Impro loob klassiruumi rohkem mängulisust. Kui keskkond on turvaline ja ülesanded ei ole pidevalt hinnatavad, julgevad lapsed rohkem pakkuda, katsetada ja mõelda valjusti. See on eriti oluline uudishimu ja loovuse tekkimiseks.

Impro õpetab ka **päriselt kuulama**. Ei saa lihtsalt oma vastust ette valmistada, vaid peab reageerima sellele, mida teine inimene just ütles või tegi. See toetab suhtlemist ja koostööd väga otseselt.

Impro puhul lisandub ka väike ettearvamatus – ma ei tea täpselt, mis järgmisena juhtub. See võib suurendada tähelepanu ja huvi ning muuta õppimise kogemuslikumaks.

Impro annab õpetajale võimaluse õpetada sama sisu teise nurga alt. Mõistet saab mitte ainult seletada, vaid ka mängida, kehastada, seostada, küsida ja koos luua.

Õppimine ei pea olema ainult individuaalne pingutus, kus võrreldakse, kes teab rohkem, vastab kiiremini või saab parema hinde. Väga suur osa õppimisest võib sündida ka **koostöös – üksteist kuulates, aidates ja teiste mõtetele edasi ehitades**.

Improvisatsioonis ei ole eesmärk olla teisest parem. Vastupidi – sinu ülesanne on aidata ka teisel õnnestuda. Kui partner teeb pakkumise, võtan selle vastu ja aitan sellel edasi areneda.

Improvisatsioonis tekib palju hetki, kus grupp kogeb midagi ühiselt – elevust, nalja, üllatust, õnnestumist või isegi väikest ebakindlust. Kui emotsioon on jagatud, muutub kogemus tugevamaks ja meeldejäävamaks.

See õpetab olulist mõtteviisi: **teise inimese hea idee ei vähenda minu väärtust ning minu õnnestumine ei pea tulema kellegi teise arvelt.**

Päriselus vajame lisaks teadmistele oskust teha teistega koostööd, jagada vastutust, kuulata erinevaid mõtteid, küsida abi ja aidata ka teistel edasi jõuda.

Impro põhimõtted

- „Jah, ja…“
- kuulamine;
- partneri toetamine;
- vigade aktsepteerimine;
- spontaansus;
- kohalolu.

Alustame improharjutusega, et osalejad kogeksid ise, kuidas harjutus muudab grupi energiat ja suhtlemist.

Harjutus „Hüppa sisse, hüppa välja, hüppa paremale, hüppa vasakule“

(Klassiruumis ei pea olema ringis, vaid kõik õpilased saavad hüppeid teha enda laua juures, „sisse“ tähendab näiteks sammu ettepoole ja „välja“ sammu tahapoole.)

Osalejad seisavad ringis. Juhendaja annab nelja erinevat käsklust: „Hüppa sisse!“, „Hüppa välja!“, „Hüppa paremale!“ ja „Hüppa vasakule!“. Osalejad peavad käsklustele reageerima, liikudes vastavas suunas ja ning ütlema vastavalt vooru reeglile kuuldud käskluse või selle vastandi.

Harjutus muutub järk-järgult keerulisemaks.

1. Ütle, mida kuuled, ja tee, mida kuuled. Osalejad kordavad käsklust ning teevad vastava liigutuse.
2. Ütle, mida kuuled, aga tee vastupidist. Näiteks öeldakse „Hüppa sisse!“, kuid hüpatakse välja.
3. Ütle vastupidist, aga tee, mida kuuled. Näiteks juhendaja ütleb „Hüppa paremale!“, osalejad ütlevad „Hüppa vasakule!“, kuid hüppavad paremale.
4. Ütle ja tee vastupidist. Osalejad ütlevad kuuldud käsklusele vastupidise ning liiguvad samuti vastupidises suunas.

Harjutuse eesmärk ei ole eksimatult tegutseda, vaid õppida keskenduma, kiiresti reageerima ning eksimuste korral mänguliselt jätkama.

1. Mida see harjutus lapse juures treenib?

Tähelepanu, keskendumist, mälu, kiiret reageerimist, kehalist koordinatsiooni, kohanemisvõimet ja eksimisjulgust.

2. Mida õpetaja peab tegema, et laps tunneks end turvaliselt?

Loob mängulise õhkkonna, kus eksimine on lubatud, kedagi ei arvustata ega eemaldata mängust. Tõstab raskusastet järk-järgult.

3. Kuidas seda harjutust päris õppetöös kasutada?

Tunni alustamiseks, liikumispausiks, suundade ja vastandite õppimiseks ning tähelepanu ja koostöö arendamiseks.

Harjutus „Peegeldusring“

Kõik seisavad ringis või klassiruumis omal kohal. Igaüks jälgib näiteks endast paremal seisvat inimest, et tekiks ahel, kus igaüks jälgib ühte inimest ja igal inimesel on ainult üks jälgija.

Seejärel püüab igaüks võimalikult täpselt kopeerida selle inimese kehahoiakut, liikumist, tempot ja väikseid muutusi.

Kuna igaüks omakorda jälgib kedagi teist, hakkab liikumine tasapisi muutuma ja kogu ring läheb justkui iseenesest elama.

Eesmärk pole meelega liikumist juhtida vaid lasta asjadel juhtuda.

Mida see lapse juures treenib?

Väga täpset tähelepanu ja märkamist. Laps peab korraks lõpetama enda peale mõtlemise ning päriselt vaatama, mida teine inimene teeb.

Lisaks treenib harjutus kehakeele lugemist, kohalolu, keskendumist ja kohanemist.

Mida õpetaja peab tegema, et laps tunneks end turvaliselt?

Oluline on rõhutada, et eesmärk ei ole kedagi naljakalt matkida ega tema üle nalja teha.

Me ei kopeeri inimest hinnanguliselt, vaid jälgime võimalikult neutraalselt tema liikumist.

Siin ei ole „õiget“ ega „valet“ liikumist – kui keegi seisab täiesti paigal, on ka see pakkumine.

Kuidas seda õppetöös kasutada?

Harjutust saab kasutada tunni alguses keskendumiseks või pärast pausi grupi uuesti kokku toomiseks.

Samuti saab selle kaudu rääkida suhtlemisest: kui palju me tegelikult teiste inimeste kehakeelt märkame ja kui palju meie enda käitumine mõjutab teisi?

Pärast võib küsida: **„Kas sa juhtisid või järgisid?“** Tegelikult tegid kõik mõlemat korraga.

See on hea näide koostööst: **grupis ei pea alati olema üks juht – igaüks võib kedagi mõjutada ja olla samal ajal ise mõjutatud.**

2. Tähelepanu, kuulamine ja grupi käivitamine

Harjutused, mida saab kasutada tunni alguses või olukorras, kus klassi tähelepanu on hajunud.

Harjutus „1-2-3“

Õpetaja ja õpilased moodustavad kaks osapoolt. Õpetaja alustab numbriga **1**, õpilased vastavad koos **2**, õpetaja ütleb **3** ning õpilased alustavad kohe uuesti **1-ga**. Nii loetakse numbreid 1–2–3 vaheldumisi ilma pause tegemata.

Kui rütm on käes, hakatakse numbreid ükshaaval asendama.

Näiteks:

- **2** asemel tehakse **plaks**;
- **3** asemel öeldakse mõni kokkulepitud sõna või tehakse hääl;
- lõpuks asendatakse ka **1** mõne sõna, heli või liigutusega.

Seega võib algne:

1 → 2 → 3

muutuda näiteks:

„Hop!“ → plaks → „Põmm!“

Oluline pole eksimatult hakkama saada, vaid hoida ühist rütmi, kuulata teist osapoolt ja jätkata ka siis, kui midagi läheb sassi.

Mida see harjutus lapse juures treenib?

Harjutus treenib tähelepanu, kuulamist ja kiiret reageerimist. Osaleja peab kogu aeg jälgima, kus ühises järjestuses parajasti ollakse, ning reageerima sellele, mida teine osapool

teeb. Kui numbrid asendatakse liigutuste, häälte ja sõnadega, suureneb tähelepanuvajadus veelgi.

Samuti harjutab see eksimise järel kiiresti jätkamist – viga ei pea pikalt parandama ega analüüsima, vaid saab kohe ühisesse tegevusse tagasi tulla.

Mida õpetaja peab tegema, et laps tunneks end turvaliselt?

Õpetaja rõhutab, et eksimine on selle mängu loomulik osa ja sageli just see, mis muudab harjutuse lõbusaks. Eesmärk ei ole välja selgitada, kes eksib, vaid proovida koos järjestust hoida.

Kuna õpilased vastavad terve grupina, ei satu keegi üksinda tähelepanu keskpunkti. Õpetaja hoiab tempot mängulisena ja reageerib ka enda eksimustele rahulikult ning huumoriga.

Kuidas seda päris õppetöös kasutada?

Harjutust saab kasutada tunni alguses või hetkel, kui klassi tähelepanu on hajunud. Mõneminutiline ühine tegevus toob tähelepanu tagasi ruumi, paneb õpilased üksteist kuulama ja aitab grupil ühisesse rütmi jõuda.

Hiljem saab numbrite asemele panna ka õpitava ainega seotud elemente. Näiteks võivad need olla mõisted, sõnavara, valemite osad, võõrkeelsed sõnad või muu materjal, mida soovitakse kiirelt aktiveerida.

Põhimõte: märka, kuula, reageeri ja jätka – ka siis, kui eksid.

Harjutus „Tule“

Kõik seisavad ringis. Üks inimene hakkab liikuma kellegi teise poole. Inimene, kelle poole liigutakse, ei saa ise lihtsalt oma kohalt lahkuda. Ta peab looma silmsideme kellegi kolmandaga ning alles siis, kui see inimene ütleb talle **„tule“**, võib ta oma kohalt ära liikuda.

Tema poole liikunud inimene võtab tema koha ning harjutus jätkub samal põhimõttel.

Kirjeldan harjutust veel : Ringis üks inimene ehk A liigub B poole, kelle ta ringist välja valis. B loob silmsideme C-ga, kolmanda ringis seisva inimesega. C ütleb „Tule!“ ja B hakkab C poole liikuma. A võtab B koha. C peab omakorda leidma kellegi, kes teda enda kohale kutsub.

Mida see harjutus treenib?

Kõige tugevamalt **usaldust ja koostööd**.

Meil tekib sageli soov ise olukorda kontrollida ja lahendada. Selles harjutuses seda alati teha ei saa. Mingil hetkel pead usaldama, et keegi teine märkab sind ja aitab sul olukorrast edasi liikuda.

Harjutus annab kogemuse, et **kõige eest ei saa ega pea üksi vastutama**.

Mida õpetaja peab tegema, et tekiks turvaline keskkond?

Alguses tuleb hoida tempo rahulik ning rõhutada, et eesmärk ei ole kedagi hätta jätta. Kui keegi otsib silmsidet, siis meie ülesanne grupina on teda märgata.

Kui keegi eksib, liigub liiga vara või ei märka kohe kontakti, ei juhtu midagi. Mäng jätkub.

Kuidas seda õppetöös kasutada?

Harjutus sobib hästi koostöö, grupitöö ja usalduse teemade avamiseks.

Pärast võib küsida:

- Mis tunne oli, kui sa ei saanud ise otsustada, millal liigud?
- Kas tekkis soov olukord ise ära lahendada?
- Kui lihtne oli usaldada, et keegi teine sind märkab?
- Mis juhtub grupitöös siis, kui üks inimene tahab kõige eest ise vastutada?

3. „Jah, ja…“ – idee edasiarendamine

„Jah, ja…“ on üks improvisatsiooni keskseid põhimõtteid.

See ei tähenda, et peame teise inimese arvamusega alati nõustuma. Selle põhimõtte mõte on võtta vastu partneri loodud reaalsus või pakkumine ning aidata ühisel ideel edasi areneda.

Harjutus „Assotsieeruvad sõnad“

Osalejad seisavad ringis. Üks alustab suvalise sõnaga ning järgmine ütleb esimese sõna, mis tal eelneva sõnaga seostub.

Näiteks:

päike → rand → liiv → tera → vili → põld → traktor

Oluline on reageerida just vahetult eelnevale sõnale ning mitte mõelda oma vastust pikalt ette.

Mida see harjutus lapse juures treenib?

Harjutus arendab kuulamist, tähelepanu, seoste loomist, spontaansust ja loovust.

Laps peab kuulama just eelmist sõna ning reageerima sellele, mitte valmistama oma vastust pikalt ette. See õpetab usaldama oma esimest mõtet ning liikuma kiiresti ühest ideest järgmise juurde.

Mida õpetaja peab tegema, et laps tunneks end turvaliselt?

Õpetaja peab rõhutama, et siin ei otsita kõige targemat, naljakamat ega „õigemat" seost.

Oluline on julgustada õpilasi ütlema välja esimene mõte, mis pähe tuleb, ilma seda pikalt hindamata või parandamata.

Kui mõni seos tundub ootamatu, ei pea seda kohe põhjendama. Eesmärk on hoida mõtete liikumist ja julgust pakkuda.

Kuidas seda päris õppetöös kasutada?

Harjutust saab kasutada nii uue teema avamiseks, kordamiseks kui ka erinevate mõistete vahel seoste loomiseks.

Esimene sõna võib olla seotud konkreetse õppeaine või teemaga.

Näiteks:

- **ajalugu:** „keskaeg";
- **bioloogia:** „mets";
- **kirjandus:** mõne teose või tegelase nimi;
- **võõrkeel:** õpitav uus sõna;
- **geograafia:** „Euroopa".

Pärast võib vaadata, kuhu mõtete ahel välja jõudis ning milliseid ootamatuid seoseid tekkis.

Põhimõte: kuula, võta vastu ja liigu sealt edasi.

Harjutus „Mina olen puu"

Esimene osaleja loob pildi alguse, astudes ringi keskele ja öeldes näiteks:

„Mina olen puu.“

Järgmine osaleja lisab olemasolevale pildile uue elemendi:

„Mina olen puu otsas istuv lind.“ võtab pildil linnukuju

Kolmas osaleja täiendab pilti omakorda:

„Mina olen linnupesa.“ ning on pildil linnupesa sarnane.

Oluline on, et iga uus pakkumine lähtuks juba loodud maailmast. Osaleja ei lükka eelmist ideed kõrvale ega alusta täiesti uut olukorda, vaid **aktsepteerib olemasolevat ja lisab sellele midagi omalt poolt**.

Pilt võib koosneda nii paljudest inimestest kui soovi on, pilte tehakse järjest mitu tükki, üks element võiks jääda eelmisest pildist alles, millest rullub lahti uus pilt.

Harjutus õpetab

- kuulama ja märkama teiste pakkumisi;
- aktsepteerima juba loodud ideed;
- lisama olemasolevale omapoolse panuse;
- looma koos, mitte ainult individuaalselt;
- usaldama, et ühine tulemus ei pea olema ette planeeritud.

Mida see lapse juures arendab?

Harjutus toetab loovust, kujutlusvõimet, tähelepanu, koostööoskust ja paindlikku mõtlemist.

Samuti aitab see kogeda, et hea idee ei pea sündima ainult ühe inimese peas – ühine tulemus võib kujuneda samm-sammult erinevate osalejate panustest.

Kuidas luua turvaline keskkond?

Õpetaja ülesanne on rõhutada, et mängus ei ole valesid ega „liiga lihtsaid“ pakkumisi. Kõikide osalejate ideed võetakse vastu ning neid ei hinnata ega parandata mängu ajal.

Oluline on vältida survet olla naljakas, originaalne või kiire. Turvalises keskkonnas võib ka väga lihtne pakkumine olla väärtuslik lähtepunkt järgmisele ideele.

Kuidas kasutada harjutust õppetöös?

Harjutust saab lihtsalt siduda erinevate õppeainete ja teemadega.

Näiteks loodusõpetuses võib luua ühispildi teemal **„mets“**:

„Mina olen puu.“
„Mina olen puu juur.“
„Mina olen mullas elav vihmauss.“

Ajalootunnis võib luua pildi **keskaegsest linnast**, kirjandustunnis mõne teose maailmast või tegelastest ning loodusainetes näiteks rakust, ökosüsteemist või toiduahelast.

Ka õpilane, kes ei tunne ennast antud teemas väga tugevana, saab mängust osa võtta – ta võib keskaegse linna pildis olla näiteks **kivi teel**.

Selline koostöö võib anda enesekindlust ning äratada huvi antud aine vastu.

Nii muutub improvisatsiooniharjutus mängulisest tegevusest õppemeetodiks, mis aitab teadmisi visualiseerida, seoseid luua ja ühiselt mõtestada.

4. Impro aineõppes

Harjutus „Sõna haaval lugu“

Osalejad seisavad või istuvad ringis ja loovad ühise loo nii, et igaüks lisab korraga ainult ühe sõna.

Lugu liigub ringis edasi ning iga uus sõna peab lähtuma sellest, mis on juba öeldud.

Osaleja ei saa oma vastust pikalt ette planeerida, vaid peab reageerima ühisele loole.

Mida see harjutus lapse juures treenib?

Harjutus arendab kuulamist, tähelepanu, koostööd, loovust ja paindlikku mõtlemist. Laps ei saa oma mõtet pikalt ette planeerida, sest lugu muutub iga uue sõnaga. Ta peab kuulama, võtma vastu teiste pakutu ja sellest edasi minema.

Samuti harjutab see **kontrollist loobumist** – minu idee ei pruugi loos teoks saada ning ma pean olema valmis toetama hoopis seda suunda, mille grupp on loonud.

Mida õpetaja peab tegema, et laps tunneks end turvaliselt?

Oluline on rõhutada, et eesmärk ei ole luua täiuslikku või eriti naljakat lugu. Ei ole „valesid“ ega liiga lihtsaid sõnu.

Õpetaja ei paranda mängu ajal vastuseid ega kiirusta last tagant. Kui lugu muutub kummaliseks või ootamatuks, võetakse see vastu ja minnakse edasi.

Kuidas seda päris õppetöös kasutada?

Harjutusele saab anda konkreetse ainealase raami.

- **Ajalugu:** lugu algab kindlast ajastust või sündmusest.
- **Bioloogia:** jälgitakse näiteks verelible või toitaine teekonda.
- **Loodusõpetus:** kirjeldatakse veeringet või muud protsessi.
- **Võõrkeel:** lugu luuakse õpitavas keeles ja kasutatakse uut sõnavara.
- **Kirjandus:** jätkatakse mõne tegelase või teose maailma.
- **Matemaatika:** loos kasutatakse õpitud mõisteid ja kujundeid.

Pärast harjutust saab arutada, millised teadmised olid õiged, mida tuleks täpsustada ja milliseid uusi seoseid loo käigus tekkis.

5. Lugude ja teemade õppimine läbi rolli

Harjutus „Ekspert“

Harjutuses on üks osaleja **saatejuht** ning kaks osalejat moodustavad koos ühe eksperdi või tegelase.

Saatejuht esitab eksperdile küsimusi ning kaks eksperti kehastavat osalejat vastavad **ühe sõna haaval**, moodustades koos ühe vastuse.

Vastajad kasutavad oma olemasolevaid teadmisi, kujutlusvõimet ja seoste loomise oskust.

Mida see harjutus lapse juures treenib?

Harjutus arendab kuulamist, koostööd, tähelepanu, küsimuste esitamist, paindlikku mõtlemist ja julgust reageerida ootamatule.

Eriti oluline on oskus **loobuda enda valmis mõttest ja toetada seda suunda, mille partner juba käivitas**.

Mida õpetaja peab tegema, et laps tunneks end turvaliselt?

Õpetaja peab rõhutama, et vastus ei pea olema täiuslik. Ka ootamatu või naljakas vastus on osa harjutusest.

Oluline on, et partnerid ei parandaks ega blokeeriks teineteist, vaid võtaksid iga pakutud sõna vastu ja aitaksid ühisel vastusel edasi areneda.

Kuidas seda päris õppetöös kasutada?

Eksperdi või tegelase rolli saab siduda konkreetse õppeaine või teemaga.

Näiteks võib ühine ekspert olla fotosünteesi ekspert, ajalooline isik, raamatu tegelane või mõne nähtuse spetsialist.

Saatejuhi küsimused aitavad aktiveerida õpilaste olemasolevaid teadmisi ning pärast harjutust saab koos arutada, **millised vastused põhinesid teadmistel, millised sündisid improvisatsiooni käigus ja mida oleks vaja täpsustada.**

Rakendusülesanne õpetajale „Na-na-na, kolm asja“

Osalejad seisavad ringis. Kõik teevad kätega põlvedel kuus patsu ja ütlevad samal ajal:

„Na-na-na, kolm asja.“

Üks inimene esitab kellelegi küsimuse kujul:

„Kolm asja, mis…“

Näiteks:

- kolm asja, mis on koolis;
- kolm asja, millega saab lõigata;
- kolm asja, mis kasvavad metsas.

Vastaja ütleb kiiresti kolm esimest sobivat vastust, mis talle pähe tulevad.

Seejärel teevad kõik koos jälle kuus patsu ja ütlevad:

„Na-na-na, kolm asja.“

Seejärel esitab eelmine vastaja uue „kolm asja“ küsimuse järgmisele osalejale.

Õpilast ei tohi survestada. Vajadusel võib õpilane vastamisest loobuda või saada mõtlemisaega.

1. **Mida see harjutus õpilase juures arendab?**
2. **Miks võiks sellist harjutust õppetöös kasutada?**
3. **Kuidas saaksite selle oma õppeainega siduda?**
4. **Mida peab õpetaja tegema, et õpilane julgeks vastata ka siis, kui ta pole oma vastuses täiesti kindel?**

IMPEERIUMi eesmärk on, et õpetaja ei saaks kaasa ainult valikut impromänge, vaid oskuse **ise improharjutust õppemeetodiks muuta**.
IMPEERIUM tänab õpetajaid!